

2. Ільяшев М. Особливості національного рейдерства. Матеріали XV-ї науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація Харківський національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» 4-6 грудня 2019 р. Харків, 2019. С. 4–14.

3. Рейдерство в Україні URL: <https://opendatabot.ua/open/raiders> (дата звернення: 11.11.2021)

4. Згадова Н. С., Рогатіна Л. П., Губко В. І., Рейдерство в Україні – загроза економічній безпеці підприємств, Економічний простір № 159, 2020. С. 1-4.

5. Бабіна Н.О. Сучасні технології захисту комерційної таємниці від промислового шпionажу / Н.О.Бабіна// Вісник КНУТД. – 2010. - №5 (5). – С.13-18.

РЕЙДЕРСТВО ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Шаповал Г. М., канд. екон. наук, Короленко П. О., бакалавр, Осипа К. М., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова

Рейдерство є однією з найсерйозніших проблем економічної безпеки держави. Таке явище є реальною загрозою економіці загалом, так як руйнується вітчизняний бізнес, підприємництво і виробництво, посилюється напруга в економічному просторі країни, оскільки практично будь-яке підприємство може стати об'єктом рейдерської атаки. Проблема рейдерства загрожує економічній безпеці підприємств і підлягає негайному вирішенню.

Проблема рейдерських захоплень підприємств стала актуальною і для нашої держави. Дві третини поглинань на вітчизняному ринку відбуваються внаслідок рейдерських атак. Незаконність цих процесів значно знижує інвестиційну привабливість України в очах високо розвинутих країн. Тому можна сказати, що проблема рейдерства в сучасних ринкових умовах є досить актуальною.

Значний внесок в дослідження проблеми рейдерства зробили Б.Андрушків (антирейдерство, економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва), Т.Бабич (рейдерство як загроза національній безпеці), О.Беліков (рейдерство в Україні), П.Берназ (визначення поняття рейдерства, його специфіка в Україні), З.Варналій (передумови та шляхи подолання рейдерства в Україні), С.Васильчик (рейдерство, як ознака хвороби економіки), О.Дічек (правові ознаки рейдерства та шляхи його запобігання), З.Живко (особливості рейдерства в ринковій економіці), Д.Зеркалов (міжнародна та національна безпека під кутом зору рейдерства), К.Каліцінська (ризики, пов'язані з рейдерством)

Рейдерство (англ. Reider – набіг) – вороже поглинання, перехват оперативного управління або власності підприємства за допомогою спеціально ініційованого бізнес-конфлікту. Мета рейдерства, як правило, – перерозподіл чужої нерухомості, а тому воно приносить значні прибутки загарбникам.

Рейдерство — це силове захоплення спірних підприємств, у тому числі на виконання відповідних судових рішень на користь тих чи інших власників.

Проте важко визначити, чим застосування сили під час привласнення чужого майна відрізняється від інших злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України.

За останні сім років у країні відбулося понад 3 тисячі рейдерських захоплень фірм, компаній і власності підприємців. Через рейдерство багато іноземних компаній побоюються заходити на український ринок. Якщо аналізувати статистику, то з 2014 року кількість рейдерських захоплень щорічно зростає. У відповіді Офісу генпрокурора України зазначається, що найменшу кількість кримінальних проваджень за фактом рейдерства було відкрито у 2014 році – 269, щоправда, згодом було закрито 108 справ, а до суду дійшло лише 14. Пік зареєстрованих справ припав на 2019 рік, коли було відкрито 891 кримінальне провадження. З них 128 – були закриті і 230 – передані до суду. За перше півріччя 2020 року Офіс генпрокурора почав розслідування щодо 440 рейдерських захоплень, закрити 38 справ і передав до суду 236 кримінальних проваджень.

За даними International Property Rights Index, у 2019 році за якістю системи захисту права приватної власності Україна посіла 109 місце з 129 досліджуваних країн.

На сьогодні статистика рейдерських захоплень в Україні не ведеться. Оскільки станом на серпень 2020 року в Україні зареєстровано вже 606 кримінальних проваджень, за весь 2019 рік — 786, а за весь 2018 рік — 500, Opendatabot приходить до висновку про щорічне збільшення кількості рейдерських атак в Україні.

Проте, збільшення або зменшення кримінальних проваджень за “рейдерськими” статтями не дозволяє прийти до однозначного висновку про збільшення або зменшення масштабів рейдерства. І на це є кілька причин.

По-перше, не всі досудові розслідування рейдерських злочинів здійснюються за “рейдерськими” статтями Кримінального кодексу.

Через відсутність єдиних підходів розслідування рейдерства нерідко провадиться за ознаками злочинів, передбачених іншими статтями Кримінального кодексу — 187 (розбій), 190 (шахрайство), 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем), 356 (самоправство), 357 (викрадення документів), 358 (підробка документів) та 365-2 (зловживання повноваженнями особою, яка надає публічні послуги).

По-друге, звернення до правоохоронних органів із заявою про вчинення злочину є лише одним з інструментів захисту від рейдерських атак. Найбільш пріоритетне завдання підприємця, що зазнає рейдерського захоплення, — скасувати незаконну реєстраційну дію.

Отже, рейдерство в Україні набуло швидкого поширення і в сучасних умовах є серйозною загрозою підприємницькій діяльності.

Серед законодавчих ініціатив останніх років варто зазначити Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності» від 06.10.2016 [8]. Цим Законом, зокрема, удосконалено та посилено

кримінальну відповідальність за протидію законній господарській діяльності, підроблення документів.

Активне протистояння рейдерству можливе за реалізації низки факторів: від вдосконалення чинного корпоративного законодавства та об'єднання зусиль силових структур до широкої участі громадськості та ЗМІ у боротьбі з протиправним перерозподілом прав власності. Але завчасне передбачення та попередження рейдерських атак, як реальної загрози економічній безпеці підприємства, є більш ефективним та фінансово вигідним шляхом вирішення означеної проблеми, ніж боротьба з наслідками від конкретних рейдерських дій.

Важливим превентивним заходом протидії протиправному перерозподілу прав власності є правильно організована та адаптована до сучасної ринкової економіки система економічної безпеки підприємства, в якій інформаційна складова займає провідне місце, як найбільш мобільна та відкрита до інноваційних викликів трансформаційної економіки.

Найпростішими методами протиборству рейдерству є: концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства; постійний моніторинг змін у складі акціонерів; реструктуризація підрозділів зі зміною їх організаційно-правового статусу; контрольне скуповування акцій і додаткова емісія; – визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості 1. Панасенко Р. А. Щодо криміналізації та тлумачення «рейдерства» в Україні / Р. А. Панасенко // Вісник ЛугДУВС ім. Е. О. Дідоренка. Спецвипуск. – 2010. – № – С. 21–29.
2. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородний, Г. Л. Вознюк. – 3-тє вид., доп. та переробл. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 844 с.
3. Словник іншомовних слів / Уклад.- С.М. Морозов, Я.М. Шкарупа.- М.: Наук. думка, 2000. – 680 с.
4. Зеркалов Д. В. Рейдеры: пособие / Д. В. Зеркалов. – К.: КИТ, 2007. – 188 с.
5. Рейдер (економіка). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
6. Кальман О. Г. Рейдерство: причини та заходи протидії / О. Г. Кальман, М. А. Погорецький // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – Зароріжжя: ЗЮІ ДДУВС, 2009. – № 3. – С. 150–160.
7. Бабич Т.М. Рейдерство в Україні – загроза національній безпеці. Віче. 2019. – № 14. – С. 2-5.
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності» від 06.10.2016.
9. Копитко М.І. Проблема рейдерства в Україні. Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». 2017. – № 1. – С. 73–77.